

Uitvoeringsdocument
Aanpak Huiselijk Geweld en kindermishandeling
De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht, Woerden

Veilig Samen Leven

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Doelen Veilig Samen Leven	3
Pijlers	4
Pijler 1: bewustwording en preventie	5
Eén iemand kan het verschil maken	5
Voorkomen is beter dan genezen: maar wat werkt?	5
Activiteiten	6
Pijler 2: kennis en vaardigheden	9
Training en intervisie	9
Hulpmiddelen	9
Activiteiten	10
Pijler 3: Samenwerken en integraliteit	14
Integraliteit	14
Wie spelen er een rol?	14
Stimuleren en faciliteren van kennismaking, rolverheldering en samenwerking	14
Afstemming lokale teams, SAVE en Veilig Thuis	15
Bestuurlijk en management draagvlak	15
Activiteiten	15
Monitoring van doelstellingen	17
Tijdspad	18

Inleiding

De aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (HG en KM) *Veilig Samen Leven* is voortgekomen uit eerdere regionale programma's in Utrecht-Westverband en heeft in 2018 een vervolgstap gemaakt. De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden hebben de krachten gebundeld en op 9 november 2017 akkoord gegeven op het voorstel tot het aanstellen van een regiocoördinator zoals opgenomen in de oplegnotitie huiselijk geweld en kindermishandeling Utrecht West t.b.v. de regionale adviescommissie (RAC) GGDrU. Het is van belang om de landelijke actie- en uitvoeringsprogramma's ('Geweld hoort nergens thuis', 'Kansrijke start' en 'Scheiden zonder schade'), de wet verbeterde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling én de herijking van de provinciale visie 'Een Veilig Thuis' te concretiseren in een regionale aanpak om vandaaruit te komen tot lokaal beleid en lokale acties. Begin 2019 is de aanpak HG en KM ondergebracht bij het Transformatieprogramma Jeugd Utrecht West¹ om optimaal gebruik te maken van de regionale samenwerking.

Onder de aanpak vallen de volgende documenten:

- Visiedocument aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling *Veilig Samen Leven*
- Uitvoeringsdocument aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling *Veilig Samen Leven*
- Doelenoverzicht en prioritering van activiteiten per gemeente²

De aanpak is gebaseerd op de volgende missie:

In de gemeenten De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht en Woerden is geen huiselijk geweld, kindermishandeling of ouderenmishandeling in welke vorm dan ook: al onze inwoners hebben een goed thuis waar ze veilig kunnen opgroeien, wonen en/of verzorgd worden en daar waar nodig ontvangen inwoners passende ondersteuning.

Dit uitvoeringsdocument geeft inzicht hoe deze missie in concrete acties wordt vormgegeven, wie daarbij welke rol heeft, welke doelstellingen er gesteld worden en hoe de acties aan de landelijke uitvoeringsprogramma's gelinkt zijn. Dit document geeft op hoofdlijnen invulling aan het visiedocument, zowel op regionaal en lokaal niveau. Het visie- en uitvoeringsdocument vormen samen de leidraad voor de lokale coördinatoren en de beleidsmedewerkers die het thema ambtelijk in hun portefeuille hebben. Middels tussentijdse evaluaties wordt gekeken of de planning gehaald wordt, of nog aandacht is voor de goede dingen of dat er zaken moeten worden toegevoegd of moeten worden verwijderd. Want de praktijk is weerbarstig. Omdat het uitgangspunt is dat bij de praktijk, bij inwoners en professionals, wordt aangesloten kan het zijn dat plannen en ideeën veranderen. De werkplannen zijn daarmee levende documenten.

Doelen *Veilig Samen Leven*

Het overkoepelende doel van deze aanpak is gelijk aan dat van het actieprogramma '*Geweld hoort nergens thuis*': "De opgave is huiselijk geweld en kindermishandeling te stoppen, terug te dringen en de schade ervan te beperken en zo de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie te doorbreken".³

¹ <https://inkooprechtwest.nl/transformatie/>

² Het doelenoverzicht en de prioritering wordt opgesteld door de regiocoördinator met hulp van de lokale coördinator. Deze overzichten zijn gedetailleerde actiegerichte plannen met namen, acties en deadlines. Omdat de lokale uitgangspunten per gemeente verschillen zullen de plannen en prioritering ook verschillen. Het betreft werkdocumenten die wekelijks kunnen wijzigen.

³ *Geweld hoort nergens thuis* (2018)

Dit jaar wordt ingezet op het creëren en realiseren van randvoorwaarden om de aanpak *Veilig Samen Leven* vanaf 2020 verder uit te rollen:

1. Implementeren en borgen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling binnen de gemeentelijke afdelingen en lokale organisaties.
2. Het bouwen aan een lokale infrastructuur waarin professionals, vrijwilligers en/of inwoners mét elkaar gezinnen durven te signaleren en passende actie ondernemen om geweld te stoppen.
3. Creëren van een lokale cultuur waarin het bespreken van huiselijk geweld en kindermishandeling 'gewoon' is, waardoor opvoeders en verzorgers weten waar ze hulp kunnen vragen.
4. Het bieden van passende ondersteuning om veilig opgroeien en veilig oud worden te versterken (informatie- en deskundigheidsbevordering voor inwoners en professionals).

Pijlers

De aanpak *Veilig Samen Leven* rust op drie pijlers die allen bijdragen aan het terugdringen van HG en KM en de cirkel van geweld doorbreken. De drie pijlers van de aanpak zijn:

1. Bewustwording en preventie
2. Kennis en vaardigheden
3. Samenwerken en integraliteit

Bewustwording op het thema en het zo vroeg mogelijk signaleren is het fundament van de aanpak HG en KM. Daarom zal in 2019 de focus op pijler 1 liggen. Inventariseren, aansluiten bij wat er al is en dit wellicht verder uitwerken en slim organiseren zijn dit jaar het vertrekpunt. Vanuit deze focus wordt in de komende jaren toegewerkt om pijler 2 en 3 in de aanpak te integreren. Soms zullen activiteiten onder twee of drie pijlers vallen, omdat de samenhang tussen de onderwerpen sterk is. Dit is goed, want integraal werken tussen domeinen, beroepsgroep en samenwerken op regionaal niveau is bij dit thema op alle fronten van essentieel belang. Sommige acties kunnen gezamenlijk worden opgepakt om de impact te vergroten, simpelweg omdat het samen wordt gedaan. Het is voor iedereen een zoektocht, met een hoge urgentie om op zo kort mogelijke termijn successen te boeken, en daarbij elkaars kennis, kunde en steun te gebruiken. Dat geldt op bestuurlijk-, management- en uitvoerend niveau. Samen staan we sterker.

Schematisch is de aanpak als volgt weergegeven:

Pijler 1: bewustwording en preventie

BEWUSTWORDING EN PREVENTIE

Iedereen kan het verschil maken

Deze pijler richt zich op het vergroten van de bewustwording over (de omvang van) de problematiek en voldoende toegankelijk preventief aanbod en ondersteuning. Vanuit de norm dat geweld niet normaal is, is het van belang dat huiselijk geweld en kindermishandeling bespreekbare en terugkerende thema's zijn in de samenleving, zowel onder volwassenen als onder kinderen. Preventieactiviteiten dragen bij aan het vermeerderen van kennis over geweld en het verminderen van risicofactoren.

Eén iemand kan het verschil maken

Uit onderzoek en verhalen van ervaringsdeskundigen blijkt elke keer weer dat één iemand nodig is die het verschil kan maken en die ene persoon is vaak iemand uit het informele netwerk. Het is van belang dat iedere inwoner zich bewust wordt van (de omvang van) de problematiek en wat zij zelf al kunnen betekenen voor een ander die in zo'n kwetsbare situatie zit. Dit is ook het thema van de nieuwe campagne vanuit de Rijksoverheid. Door het onderwerp bespreekbaar te maken en mensen alert te maken op signalen wordt de kans vergroot dat mensen elkaar kunnen helpen. Al is het alleen maar door een ander te zien, een veilige plek te bieden of een professional in te schakelen. Het is belangrijk dat informatie beschikbaar, laagdrempelig en toegankelijk is, zodat iedereen weet welke stappen er zijn als ze iemand willen helpen. De kracht van informele steun is groot, weten dat in de omgeving iemand is bij wie mensen terecht kunnen geeft al steun. En het is hard nodig. Bijna de helft (45,4%) van kinderen uit groep 7/8 van het reguliere basisonderwijs geeft aan al één of meerdere ingrijpende gebeurtenissen te hebben meegemaakt. Bijna één op de negen kinderen geeft aan zelfs drie of meer ingrijpende gebeurtenissen te hebben meegemaakt. Een betrouwbare volwassene kan helpen om de negatieve invloed van ingrijpende jeugdervaringen te beperken en die volwassene kan zeker ook iemand buiten het gezin zijn.⁴

Voorkomen is beter dan genezen: maar wat werkt?

Preventie hoort topprioriteit te zijn, maar wat is goede preventie? Daarvoor is het nodig om inzicht te hebben in de belangrijke en beïnvloedbare risicofactoren en daar effectief aanbod op te hebben. Aanvullend kan een laagdrempelig aanbod de beschermende factoren benadrukken. Naar de effectiviteit van preventieve interventies op het gebied van HG en KM is nog weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan, toch zijn een aantal dingen bekend. Enkele potentieel werkzame elementen van preventieve interventies zijn bijvoorbeeld:

- Via *modelling* (voordoelen) en rollenspel aanleren van positieve en effectieve opvoedvaardigheden, waaronder disciplineren en het bevorderen van gewenst gedrag van het kind.
- Huiswerk: het thuis oefenen van geleerde (opvoed)vaardigheden.
- Verbeteren van vaardigheden van het kind, zoals weerbaarheid en sociaal-emotionele vaardigheden.
- Creëren, uitbreiden en activeren van een steunend sociaal netwerk van het gezin.
- Aanpakken van praktische problemen, waaronder huisvesting, financiën, werk en inkomen.
- Aanpakken GGZ-problematiek van ouders en het vergroten van hun competentiegevoel.

Daarnaast is bekend dat kortdurende interventies (0-6 maanden) met een hoge intensiteit (één of meerdere sessies per week) de grootste effecten laten zien. Vooral die interventies die zich richten op veranderbare risicofactoren.⁵

⁴ Ik heb al veel meegemaakt. Augeo, Jongerentaskforce, TNO 2016

⁵ Effectief vroegtijdig handelen ter voorkoming van kindermishandeling. Samenvatting Eindrapport Voorstudie Fase

Dit betekent dat het belangrijk is om lokaal een inventarisatie uit te voeren naar het preventieve aanbod. Vanuit het totaaloverzicht wordt zichtbaar voor welke inwoners en op welke thema's preventie aanwezig is of ontbreekt. In combinatie met de specifieke doelgroepen uit de landelijke actie- en uitvoeringsprogramma's kan er vervolgens gericht beleid uitgezet worden. Het is van belang om hier in 2019 al alert op te zijn, zodat acties voor de lange termijn kunnen worden uitgezet. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan inkoop / subsidieregelingen of opstellen van beleid op het preventieve kader.

Activiteiten

De activiteiten binnen deze pijler richten zich zowel op inwoners (jong en oud) als op professionals. Ook bij de professionals zal voor alle inwoners, van jong tot oud, aandacht zijn. De focus zal in 2019 (groen gekleurd) liggen op jeugdigen onder de 18 jaar, vanuit de opdrachten uit de landelijke programma, het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind en de verantwoordelijkheid die iedereen heeft om minderjarige te beschermen. Maar daar waar mogelijk, zal er ook aandacht zijn voor partnergeweld en ouderenmishandeling. De activiteiten kunnen de vorm dragen van regionale en/of lokale voorlichting, bijeenkomsten, gespreksavonden, cursussen, preventie-activiteiten en aanbod voor specifieke doelgroepen. Naast de activiteiten waarvan getracht wordt om ze in 2019 uit te voeren, zijn er diverse thema's welke in 2020 en verder opgepakt gaan worden. Overigens geldt voor diverse activiteiten van 2019 dat ze óók doorgevoerd gaan worden in komende jaren.

Groen = 2019 en voor verschillende activiteiten: doorzetten in komende jaren

Geel = streven in of na 2020

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Up-to-date lokaal en regionaal overzicht van preventief aanbod (mede) gericht op het voorkomen of doorbreken van HG en KM.	Inventariseren van lokaal en regionaal preventief aanbod.	Lokale coördinator / beleidsmedewerker i.s.m. de regio-coördinator.	Gemeente en samenwerkingspartners.	
Up-to-date overzicht van lokale aandachtsfunctionarissen / sleutelpersonen per organisatie.	Door het hebben een goede lijst met de contactgegevens van sleutelpersonen op het thema HG en KM, wordt de communicatie vereenvoudigd.	Lokale coördinator / beleidsmedewerker i.s.m. de regio-coördinator.	Organisaties vallend onder de Meldcode.	
Inwoners zijn zich bewuster van het thema en kunnen vermoeden van HG en KM signaleren en weten de juiste stappen te nemen.	Communicatiestrategie m.b.t. laagdrempelige voorlichting aanvullend aan landelijke campagne en specifieke momenten (Week tegen kindermishandeling).	Regiocoördinator i.s.m. afdeling communicatie en beleidsmedewerkers.	Alle inwoners van de vier gemeenten.	Campagne 'kom in actie bij vermoeden van huiselijk geweld'.

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Ouders weten de route naar de lokale teams met vragen rondom echtscheiding.	Preventief en ondersteunend aanbod als ouders gaan scheiden om zo de kans op een complexe scheiding te verkleinen.	Lokale team, welzijnsorganisatie, AMW, gemeente.	Inwoners van elke gemeente.	Geweld hoort nergens thuis.
Inwoners, sport- en culturele verenigingen weten de route naar de lokale teams met vragen en zorgen.	Ontwikkelen van lokale routekaart Bijeenkomst organiseren voor deze verenigingen.	Lokale coördinator i.s.m. afdeling communicatie en beleidsmedewerker.	Inwoners en verenigingen van elke gemeente.	Jeugdwet.
Preventie-aanbod per gemeente is compleet (op basis van de lokale gewenste situatie).	Op basis van inventarisatie van preventieve activiteiten (2019) nagaan of en zo ja welke hiaten er lokaal zijn en of deze hiaten met (aan te kopen) programma's of andere inzet van mensen dan wel middelen kunnen worden ingevuld.	Gemeente, lokale coördinator i.s.m. lokale en regionale organisaties zoals welzijn en JGZ.	Inwoners.	
Kinderen weten wat KM is en weten de weg naar ondersteuning of hulp.	Kinderen worden actief geïnformeerd over hun rechten, mogelijkheden voor steun en hulp. Dit gebeurt minimaal door organisaties te attenderen op hun verantwoordelijkheid, maar kan ook met voorlichting op maat (Team Kim, Marietje Kesselsproject, theatervoorstellingen etc.).	Lokale coördinator, Veilig Thuis.	Kinderen en jongeren.	Geweld hoort nergens thuis.
Mantelzorgers krijgen op tijd de juiste ondersteuning.	Er zijn interventies om mantelzorgers te ondersteunen en zo ontsparing te voorkomen, waardoor ouderen veilig thuis kunnen blijven wonen.	Gemeente, welzijnsorganisaties, lokale teams, huisartsen (?).	(jonge) mantelzorgers in elke gemeente.	Geweld hoort nergens thuis.

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Het bewust wel of niet hebben van een lokale alliantie 'financieel veilig ouder worden'.	Er is een bewuste afweging gemaakt om voor de gemeente / regio wel of geen lokale alliantie 'financieel veilig ouder worden' op te richten (website).	Gemeente, lokale coördinator, Veilig Thuis, thuiszorg, bewindvoering, banken en overige betrokkenen bij ouderen.	Professionals in contact met ouderen.	Ouderen in veilige handen.
Ouderenmishandeling is bekend bij betrokken professionals (signalen, route, hulpaanbod).	Professionals signaleren signalen die kunnen duiden op ouderenmishandeling, weten hoe te handelen en waar ze terecht kunnen.	Gemeente, Veilig Thuis, lokale alliantie (indien t.z.t. aanwezig).	Welzijnsorganisaties, lokale teams, thuisbegeleiding, wijkverpleegkundigen, intra-murale zorg.	Geweld hoort nergens thuis.

Pijler 2: kennis en vaardigheden

KENNIS EN VAARDIGHEDEN

Professional in stelling brengen

De professional die met (potentieel) kwetsbare gezinnen, volwassenen en (aanstaande) ouders te maken heeft, is een cruciale factor. Hij/zij is de persoon die tijdig kan en moet signaleren en handelen. Het is daarom van belang dat inwoners de professional weten te vinden (ook in bewustwording en preventie). In deze aanpak wordt uitgegaan van datgene dat professionals nodig hebben om een cirkel van geweld te kunnen doorbreken. Of beter nog: te voorkomen dat geweld ontstaat. Daarvoor is het nodig dat professionals bewust zijn van hun rol en verantwoordelijkheden, kennis hebben over de omvang, signalen en informatiebronnen en vaardigheden hebben om te kunnen handelen. De handelingsverlegenheid bij de professional is echter groot. De zorgen over een kind, partner of familielid bespreken, is één van de moeilijkste dingen voor professionals om te doen. Professionals hebben veel redenen waarom zij hun zorgen of onderbuikgevoelens niet bespreken met direct betrokkenen over wie ze zich zorgen maken en die redenen boven tafel krijgen. Daar gericht coaching, training, begeleiding op inzetten, kan het verschil gaan maken.

Training en intervisie

Het is belangrijk dat de professional voldoende kennis over HG en KM heeft. Zonder kennis kan iemand niet signaleren en handelen. In opleidingen, intervisie, casuïstiekbesprekingen etc. komt steeds meer aandacht voor kennis over HG en KM. De kennis over HG en KM groeit en inzichten veranderen. Blijvend investeren in kennis en in samen leren (intersectoraal) is belangrijk. Zo ontstaat er een gezamenlijke taal, begrip voor elkaar en een gezamenlijke norm en werkwijzen. Naast kennis is het belangrijk om te werken aan de handelingsverlegenheid. Dit kan door een omgeving te bieden waarin geleerd, geoefend en besproken kan worden hoe om te gaan met moeilijke en complexe situaties. Onmisbare competenties die professionals moeten hebben zijn: goed kunnen luisteren, doorvragen en echt contact maken. In staat zijn om huiselijk geweld te bespreken en dingen die je waarneemt durven benoemen. Dat klinkt voor de hand liggend, maar gebeurt – om allerlei redenen – nog veel te weinig.

Wat ook te weinig gebeurt is het kind centraal stellen. Door het kind in casuïstiekbesprekingen centraal te stellen en trainingen aan te bieden kan dit worden gestimuleerd. Het is belangrijk om tijdens de bijeenkomsten oog te hebben voor het dilemma dat professionals enerzijds moeten aansluiten bij ouders en anderzijds van buitenaf moeten ingrijpen wanneer veiligheid in geding is.

Hulpmiddelen

Er is een aantal hulpmiddelen dat professionals helpt om samen te werken, signalen en onderbuikgevoelens te objectiveren en stappen te doorlopen wanneer het mis is.

Verwijsindex: de verwijsindex is een digitaal systeem waarin een professional via een signaal aangeeft dat hij/zij vanuit een zorg betrokken is bij een jeugdige. Het doel is de samenwerking te bevorderen en signalen eerder bij elkaar te laten komen. Ook als jeugdigen waar het niet goed mee gaat verhuizen, blijven zij toch in beeld. In de betrokken gemeenten zijn nog lang niet alle partijen aangesloten die met de verwijsindex moeten/kunnen werken. Of een organisatie is wel aangesloten maar werkt hier niet mee. De verwijsindex werkt alleen als alle partijen die meedoen hier daadwerkelijk gebruik van maken. Dat maakt dat aansluiting en gebruik van de verwijsindex de komende jaren prioriteit heeft.

Meldcode: de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals om de juiste stappen te doorlopen en een afweging te maken bij (vermoedens van) HG en KM. Het gebruik van de meldcode is een wettelijke verplichting voor de beroepsgroepen gezondheidszorg, jeugdhulp, kinderopvang, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning en justitie. De implementatie ervan is wisselend en dat geldt ook voor de gemeentelijke organisaties zelf.

Komend jaar is het zaak om in de interne organisatie de meldcode op orde te hebben (protocol is hierop aangepast, iedereen die daarmee moet werken is daar ook van op de hoogte en iedereen werkt met de meldcode indien aan de orde).

Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling: een aandachtsfunctionaris (AF) is op grond van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling niet verplicht. Het is wel noodzakelijk om een meldcodeprotocol binnen de organisatie te hebben evenals een deskundige op het gebied van HG en KM. Een dergelijke deskundige wordt ook al de aandachtsfunctionaris genoemd. Vanuit de wet zijn er geen eisen verbonden zoals opleiding of achtergrond. Het verdient uiteraard wel de sterke aanbeveling dat deze deskundige ook daadwerkelijk deskundig is op dit thema d.m.v. ervaring en/of training en opleiding. Uit onderzoek in de kinderopvang komt naar voren dat een (getrainde) AF daadwerkelijk verschil maakt als het gaat om de implementatie van de meldcode en ondersteuning van medewerkers bij de uitvoering van de stappen van de meldcode. Ook in de samenwerking met Veilig Thuis (VT) kan de aandachtsfunctionaris een belangrijke verbindende bijdrage leveren. Het aanstellen en goed opleiden van een AF is cruciaal bij de implementatie van de aangescherpte meldcode, maar ook in het algemeen om dit onderwerp op de agenda te houden en de steun te bieden aan professionals om daadwerkelijk te handelen wanneer zij signaleren.

Activiteiten

Pijler 2 richt zich op verschillende vormen van kennisoverdracht op het thema HG en KM. De landelijke campagne welke in februari 2019 is gestart richt zich op omstanders: de gewone burger. Deze groep zal ook nadrukkelijk mee genomen worden in hetgeen er binnen pijler 2 georganiseerd gaat worden. Ouderbijeenkomsten, informatie voor vrijwilligers, sport- en vrijetijdclubs, kerken en Scouting behoren tot de mogelijkheden. Ook informatie voor (toekomstige) nieuwe ouders is van groot belang. Samenwerking met de JGZ, kraamzorg en verloskundige is hierbij vanzelfsprekend. Uiteraard worden ook professionals mee genomen in scholingsaanbod. De vraag wat zij nodig hebben om daadwerkelijk zorgen te signaleren, te bespreken of om door te pakken wordt bij de betrokkenen opgehaald. Bij professionals werkzaam in de hulpverlening kan in gesprek gegaan worden over hetgeen waar ze tegenaan lopen als het gaat om het inschatten van veiligheid, het goed door verwijzen, het doorbreken van het geweldspatroom etc. Dit kan bijvoorbeeld in intervisiegroepen, leerbijeenkomsten en casuïstiekbesprekingen. Ook inhoudelijke kennis over specifieke thema's rondom huiselijk geweld en kindermishandeling of ouderenmishandeling kan onderwerp van een scholing zijn. Aansluiting bij pijler 3: samenwerking en integraliteit is hierbij belangrijk: geen enkele professional kan deze thematiek alleen oplossen!

Groen = 2019 en voor verschillende activiteiten: doorzetten in komende jaren

Geel = streven in of na 2020

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Toegenomen deskundigheidsbevordering op thema's m.b.t. HG en KM	<ul style="list-style-type: none"> • Deskundigheid van professionals bestendigen of bevorderen. • Deskundigheidsbijeenkomsten voor aandachtsfunctionarissen door VT • Inzet ervaringsdeskundige(n) om met professionals in gesprek te gaan over wat wel of niet werkt / gewenst is 	Lokale coördinator en Veilig Thuis.	Professionals (Wmo, jeugdhulp, SHV, onderwijs, huisartsen, jeugdgezondheidszorg (JGZ), verloskundige, kraamzorg, kinderdagverblijven, maatschappelijk werk, woningcorporaties etc.).	

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Het aantal aangesloten partijen bij de verwijsindex is toegenomen.	Aansluiten van lokale partijen welke nog niet aangesloten zijn.	Beleidsmedewerker i.s.m. gemeentelijk en regiocoördinator verwijsindex.	Niet-aangesloten organisaties.	Jeugdwet (§ 7 en verder).
De verwijsindex wordt meer gebruikt door lokale partijen	Stijging van het aantal afgegeven signalen in de verwijsindex t.o.v. 31-12-2018 met 3%.	Beleidsmedewerker i.s.m. gemeentelijk en regiocoördinator verwijsindex.	Aangesloten organisaties en professionals.	Jeugdwet (§ 7 en verder).
Implementatie Meldcode op orde en overzicht hebben van stand van zaken binnen de gemeentelijke afdelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie stand van zaken Meldcode in eigen gemeente • Bij elke afdeling een getrainde aandachtsfunctionaris • Integraal scholingsplan opstellen i.s.m. Veilig Thuis en partijen die met Meldcode moeten werken 	Lokale coördinator i.s.m. beleidsmedewerker.	Gemeentelijke afdelingen.	Wet meldcode HG en KM.
Implementatie Meldcode op orde en overzicht hebben van stand van zaken Meldcode bij lokale partners	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie stand van zaken Meldcode bij lokale partners • Inventarisatie van aandachtsfunctionarissen bij lokale partners 	Lokale coördinator i.s.m. beleidsmedewerker.	Beroepsgroepen en organisaties die met Meldcode moeten werken.	Wet meldcode HG en KM.
Participatie van kinderen duurzaam implementeren d.m.v. organisatie-protocol	Organisaties attenderen op brochure 'participatie van kinderen in de meldcode' en dit laten verwerken zodat kinderen actief betrokken worden.	Lokale coördinator en evt. regiocoördinator.	Aandachtsfunctionarissen.	Geweld hoort nergens thuis.
Betrouwbaar netwerk waarin wordt samengewerkt aan veiligheid in huiselijke kring	<ul style="list-style-type: none"> • Aandachtsfunctionarissen uitnodigen voor bijeenkomsten / intervisie i.s.m. SAVE en Veilig Thuis • Stimuleren van domeindoorbrekende samenwerking • Kennis delen over o.a. gegevens delen 	Lokale coördinator en evt. regiocoördinator i.s.m. Veilig Thuis.	Aandachtsfunctionarissen.	Geweld hoort nergens thuis.
Gebruik van tools vanuit Rijksoverheid	Professionals attenderen op hulpmiddelen (app / communicatie) vanuit Rijksoverheid.	Lokale coördinator en evt. regiocoördinator.	Aandachtsfunctionarissen en professionals.	Geweld hoort nergens thuis.

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Kindcheck wordt gebruikt.	Themabijeenkomsten (bv. in Week tegen Kindermishandeling), het landelijke congres en op (laten) nemen als vast onderdeel in meldcode-trainingen.	Lokale coördinator en evt. regiocoördinator.	Aandachtsfunctionarissen en professionals.	Geweld hoort nergens thuis.
Lokale teams werken met veiligheidsplan.	Samen met Veilig Thuis / SAVE (?) werken aan kennis en vaardigheden om een goed veiligheidsplan op te stellen.	Lokale coördinator i.s.m. beleidsmedewerker bovenregionale werkgroep SVMN (Veilig Thuis en SAVE).	Lokale teams.	Geweld hoort nergens thuis.
Bewoners, vrijwilligersorganisaties, kerken, sportverenigingen en Scouting zijn geïnformeerd over hun mogelijkheden bij signalen van zorg.	Geven van specifieke voorlichting voor doelgroepen die niet onder de meldcode vallen, maar wel een signalerende functie hebben. Zij zijn op de hoogte van de lokale mogelijkheden om hulp en steun in te schakelen.	Lokale coördinator en gemeente.	Bewoners (ouderplatforms etc.), vrijwilligers bij diverse verenigingen.	
Kennis van het Centrum Seksueel Geweld (CSG).	Lokale professionals zijn op de hoogte van het bestaan, doel en werkwijze van het CSG, bv. door aandacht in de Week tegen Kindermishandeling.	Lokale coördinator.	Politie, (huis-)artsen, GGZ en overige professionals.	Geweld hoort nergens thuis.
Kinderen weten wat KM is en weten de weg naar ondersteuning of hulp.	Daar waar mogelijk worden kinderen actief geïnformeerd over hun rechten, mogelijkheden voor steun en hulp. Dit gebeurt minimaal door organisaties te attenderen op hun verantwoordelijkheid, maar kan ook d.m.v. voorlichting op maat (Team Kim, Marietje Kesselsproject, theatervoorstellingen etc.).	Lokale coördinator, Veilig Thuis.	Kinderen en jongeren.	Geweld hoort nergens thuis.
Kennis van loverboy-problematiek	Kennis over het herkennen van loverboyproblematiek (off- en online) is aanwezig en hoe te handelen / door te verwijzen naar specialistische zorg(aanbieder), bv. door aandacht in de Wtk.	Lokale coördinator, Veilig Thuis, jeugdhulpaanbieder Pretty Woman en De Rading.	Politie, lokale teams, onderwijs, GGZ, artsen en overige professionals.	Geweld hoort nergens thuis.

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Kennis van Eergerelateerd geweld (EGG) incl. vrouwelijke genitale verminking (VGV).	Kennis over het herkennen van EGG en VGV is aanwezig en professionals weten hoe te handelen, wanneer ze wel of niet het thema veilig kunnen bespreken en waar ze de juiste expertise kunnen halen, bv. door aandacht in de WtK.	Veilig Thuis, JGZ, sleutelpersonen vanuit eigen culturen.	Politie, lokale teams, onderwijs, GGZ, JGZ, artsen en overige professionals.	Geweld hoort nergens thuis.
Kinderen in kwetsbare opvoedsituaties zijn in beeld en krijgen juiste begeleiding.	Kennis over het herkennen van kwetsbare opvoedsituaties (GGZ, verslaving, ouders met beperking) is aanwezig en professionals weten hoe te handelen, te steunen en te begeleiden. O.a. pilot naar kosteloze plaatsing op de bso, inzet eigen netwerk, een JIM, maatje, vrijwilligers etc., bv. door aandacht in de WtK.	Veilig Thuis i.s.m. jeugdhulpaanbieders (Reinaerde, 's Heerenloo, GGZ etc.), kinderopvang.	Lokale teams, onderwijs, GGZ, JGZ, artsen, politie en overige professionals.	Geweld hoort nergens thuis.
Herkennen van complexe scheidingen.	Kennis over de complexiteit die scheidingen met zich mee kunnen brengen is aanwezig en professionals weten hoe te handelen, te steunen en te begeleiden. Inzet van effectieve interventies, bv. door aandacht in de WtK.	Lokale coördinator, Veilig Thuis, jeugdhulpaanbieders.	Lokale teams, onderwijs, GGZ, JGZ, artsen, politie en overige professionals.	Geweld hoort nergens thuis / Scheiden zonder schade.

Pijler 3: Samenwerken en integraliteit

SAMENWERKING EN INTEGRALITEIT

Krachten bundelen

Om de complexe problematiek vroeg te signaleren en samen op te kunnen lossen is het nodig dat hiertoe netwerken zijn waarin professionals elkaar goed kennen, korte lijnen hebben om te kunnen schakelen wanneer dat nodig is en waarin de rollen en verantwoordelijkheden helder zijn. Het betrekken of het creëren van een netwerk rondom een gezin is hierbij een blijvend aandachtspunt. Vanuit lokaal en regionaal beleid wordt samenwerken al gestimuleerd en gefaciliteerd. Door hier meer en bewuster op in te zetten, kan er een gezamenlijke werkwijze ontstaan met daarin werkafspraken die voor iedereen helder zijn. Elkaar écht weten te vinden omdat professionals, vrijwilligers en inwoners elkaar gezien en gesproken hebben en gezamenlijke werkafspraken hebben gemaakt. Het klinkt simpel maar dit is een basisvoorwaarde voor het kunnen realiseren van een duurzame verandering. Ervaring leert dat wanneer openheid en informatie delen naar elkaar beter gefaciliteerd is, consultaties en doorverwijzingen sneller en beter plaatsvinden.

Integraliteit

Integrale samenwerking is een noodzaak om de gehele keten beter op elkaar laten aansluiten. Verschillende organisaties/personen hebben verschillende puzzelstukjes die samen het totaalbeeld van een situatie weergeven. Niet alleen geldt dit voor integrale samenwerking binnen de gemeentelijke afdelingen en organisaties, maar ook op (boven)regionaal niveau zoals in de samenwerking met SAVE en Veilig Thuis. Dat vraagt om handelen dwars door alle domeinen heen.

Wie spelen er een rol?

Het is belangrijk om het speelveld in beeld te hebben en wie hierin welke rol speelt of kan spelen. Dit inzicht is belangrijk om te weten wie er belangrijk zijn in het behalen van het doel. Naast samenwerkingspartners is allerlei ondersteuning, kennis en expertiseteams beschikbaar (denk aan jeugdbeschermingstafels, maatwerktafels, leertafels). Dat moet wel in beeld zijn anders wordt er geen gebruik van gemaakt. Een stakeholdersanalyse maken is nodig per:

- Gemeente (met alle externe lokale partners en initiatieven)
- Regio (met alle (boven)regionale organisaties/ontwikkelingen)

Belangrijke stakeholders zijn in ieder geval: scholen, welzijn, huisartsen, politie, sportverenigingen, vrijwilligersorganisaties en – initiatieven, fysiotherapeuten, kinderopvang, JGZ, verloskundigen, kraamzorg, woningcorporaties, handhaving, jongerenwerkers, wijk- en sociaal teams, schuldhulpverlening, Wmo, participatie. Een deel van de analyse heeft in 2018 plaatsgevonden, maar gedurende 2019 zullen meer partijen worden betrokken bij de invulling van de aanpak *Veilig Samen Leven*.

Stimuleren en faciliteren van kennismaking, rolverheldering en samenwerking

Focus op het bij elkaar brengen van standpunten, taken, rollen en verantwoordelijkheden. Het ontbreekt aan een duidelijk beeld van ieders eigen rol en evenmin van de verhouding van de eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van die anderen in het bestuurlijk, maar vooral ook uitvoerend netwerk. De communicatie en samenwerking tussen verschillende professionals en tussen de straf- en zorgkant kan en moet beter. Gemeenten en regio hebben een belangrijke rol in het verkrijgen van dat overzicht en bij elkaar brengen van partijen die iets (voor elkaar) kunnen betekenen.

Verder komt de samenwerking in de regio tot uiting in de samenwerking tussen de verschillende programmaonderdelen van het Transformatieprogramma Jeugd Utrecht West. Waar nodig en zinvol wordt informatie uitgewisseld en krachten gebundeld in relatie tot de overige projecten binnen het Transformatieprogramma.

Afstemming lokale teams, SAVE en Veilig Thuis

Met de verbeterde meldcode en vernieuwde sociale infrastructuur in veel gemeenten (reorganisaties met nieuwe mensen op nieuwe plekken) is het van belang dat de samenwerking en werkafspraken met SAVE en Veilig Thuis inzichtelijk zijn. Het is van belang om de expertise van SAVE en Veilig Thuis zoveel mogelijk naar voren te halen en duidelijkheid te krijgen en kunnen geven over wat de rol van SAVE en wat de rol van Veilig Thuis is. Dit zal voornamelijk gebeuren door de bovenregionale werkgroep SVMN (SAVE en Veilig Thuis) onder leiding van de bovenregionale coördinator. De regiocoördinator van de vier gemeenten zal zich actief op de hoogte stellen van de ontwikkelingen die voor de lokale aanpak van belang zijn.

Bestuurlijk en management draagvlak

Ook op bestuurlijk- en managementniveau moet er draagvlak zijn. Professionals hebben namelijk tijd nodig om elkaar te leren kennen, samenwerkingsafspraken te maken en soms buiten de gebaande paden samen te werken. Het is belangrijk dat bestuurders en managers deze tijd geven. Als gemeenten/regio kan worden gestuurd op afspraken die voor en door professionals zelf gemaakt worden, echter het is van belang dat hier bestuurlijk draagvlak voor is en de afspraken goed worden vastgelegd. Lokale gezagsdragers, bestuurders en directeurs van organisaties staan voor de aanpak van HG en KM en scheppen hiervoor ook de voorwaarden (lees: back-up/steun, mensen en middelen).

Activiteiten

In pijler 3 komen verschillende aspecten van de aanpak van HG en KM bij elkaar. Om het probleem op te lossen is samenwerking met het gezin, familie en netwerk noodzakelijk. Maar zoals geschreven is ook samenwerking tussen professionals van verschillende sectoren, met verschillende achtergronden en met uiteenlopende verantwoordelijkheden, noodzakelijk. Het bij elkaar brengen van de juiste personen op lokaal en regionaal niveau gaat hierbij helpen. Samenwerken op dit thema vraagt om mensen met lef, moed en durf. Mensen die out-of-the-box kunnen en durven kijken en daarmee het maatwerk creëren waardoor het gezin of de partners weer in een stabiele situatie terecht komen en zelfstandig verder kunnen. Zoals in het actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' staat genoemd: "Het moet maatschappelijk gewaardeerd worden als je om hulp vraagt, ook als pleger van huiselijk geweld. Het moet normaler worden om met elkaar te bespreken wat gezonde en ongezonde relaties zijn en wat geweldloos opvoeden inhoudt. [...] Professionals laten slachtoffers pas los, als ze heel zeker weten dat een ander hem stevig beet heeft. Daarom moet multidisciplinair en gericht op alle gezinsleden en hun sociale netwerk (systeemgericht) worden gewerkt".

Groen = 2019 en voor verschillende activiteiten: doorzetten in komende jaren

Geel = streven in of na 2020

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Stimuleren en faciliteren kennismaking en samenwerking.	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren stakeholdersanalyse mét (deel van) stakeholders zelf.• Organiseren van (start) bijeenkomst over thema HG en KM.	Lokale coördinator / beleidsmedewerker i.s.m. de regio-coördinator.	Professionals.	Geweld hoort nergens thuis.

Doel	Wat	Wie	Doelgroep	Landelijk programma / wetgeving
Inzicht en overzicht in gemeentelijke en regionale relevante personen / organisaties / plannen en ontwikkelingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van interne stakeholderanalyse - per gemeente en voor de regio als geheel. • Inzicht in aandachtsfunctionarissen & sleutelpersonen om mee te kunnen communiceren. 	Lokale coördinator / beleidsmedewerker i.s.m. de regio-coördinator.	Gemeente Lokale coördinator Professionals.	Regionale aanpak.
Duidelijkheid over rol SAVE en Veilig Thuis voor lokale veld.	Inzichtelijk maken wat de afspraken met SAVE en VT zijn.	Coördinator bovenregionale werkgroep SVMN.	Aandachtsfunctionarissen en andere professionals.	Regionale aanpak.
Deskundigheid op gebied van samenwerking / privacy.	<p>Veiligheid is 1^e grondslag om integraal samen te werken. Kennis van privacy is hiervoor een voorwaarde: wat mag wel en wat mag niet?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leertafels (regio), • Trainingen, • Tools vanuit Rijksoverheid. 	Lokale coördinator i.s.m. coördinator bovenregionale werkgroep SVMN?	Professionals.	Geweld hoort nergens thuis.
Traumascreening en behandelaanbod is lokaal aanwezig.	Monitoringsafspraken over de traumascreening en het aanbod in het hulpverleningsplan of herstelplan.	Gemeente, VWS en GGZ.	Professionals en slachtoffers.	Geweld hoort nergens thuis.
Passende ondersteuning bij terugkeer uit vrouwenopvang.	<ul style="list-style-type: none"> • Deskundigheid aanwezig om mensen te begeleiden. • Methodiek Nieuwe Toekomst onderzoeken. 	Gemeente, professionals en VWS.	Cliënten vanuit vrouwen- of mannenopvang.	Geweld hoort nergens thuis.
Handle with care is ingevoerd.	<ul style="list-style-type: none"> • De regio onderzoekt of ze aan kunnen sluiten bij Handle with Care vanuit Augeo. 	Gemeente, Augeo en politie.	Kinderen die getuige zijn geweest van HG waarbij politie ter plaatse is geweest en betrokken scholen.	Geweld hoort nergens thuis.

Monitoring van doelstellingen

Vanuit het actieprogramma wordt toegewerkt naar een effectmonitor met indicatoren waarmee de impact van de inzet van de betrokken organisaties, professionals en overheden kan worden gemonitord en onderzocht. Dit wordt vanuit de Rijksoverheid opgepakt. Doel is om met betrokken partijen inzichtelijk maken of we met elkaar op de juiste weg zijn en daadwerkelijk verschil maken in de levens van mensen. De ontwikkeling en de toepassing van deze indicatoren hangen voor een belangrijk deel samen met de veranderstrategie van dit programma dat is gericht op de omslag naar systeemgericht en multidisciplinair werken.

Voor de vier gemeenten binnen *Veilig Samen Leven* zal het volgen van deze ontwikkelingen via de provinciale coördinatoren van de centrumgemeenten verlopen. Dit neemt niet weg dat er de doelen uit deze aanpak wel geëvalueerd zullen worden op tijdspad en of de doelen uit dit werkplan behaald zijn.

	Jan.	Feb.	Mrt.	Apr.	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Meldcode is geïmplementeerd in gemeentelijke organisatie.												
Doelstellingen monitoren regio en per gemeente.												
Uitvoering communicatieplan.												
2 bijeenkomsten in Week tegen Kindermishandeling organiseren.												
2 bijeenkomsten per gemeente organiseren / bijwonen / ondersteunen t.b.v. deskundigheidsbevordering.												
2 trainingen verwijsindex in regio (voor- en najaar).												
Zicht op implementatie meldcode externe partners.												
Samenwerkingsafspraken gemeentelijk team en SVMN zijn helder.												
Acties 2020 en verder zijn helder.												
Overdracht naar gemeentelijk coördinatoren.												
Evaluatie gebruik verwijsindex in 2019.												